

De kleine parelmoervlinder

De kleine parelmoervlinder, bekend uit de duinen, komt in het binnenland hooguit als zwerver voor; stabiele populaties zijn daar nagenoeg uitgestorven. Verbaasd waren dan ook Kars Veling en Annette van Berkel toen zij in september 1995 in Twente 21 kleine parelmoervlinders ontdekten op een cirkelvormig, nog niet omgeploegd stuk akkerland. De waardplant van de rups, het akkerviooltje, was ruimschoots aanwezig. Zij vermoedden dat het hier niet zomaar om wat zwervers ging. Enkele waarnemingen mijnerzijds (twaalf exemplaren op 17 augustus 1996 en twee op 19 oktober 1997) bevestigden dit vermoeden. Hoogstwaarschijnlijk was hier een (blijvende) vestiging van de kleine parelmoervlinder. De betreffende cirkels waren omstreeks 1930 door textielbaron Jannink op de schrale heidegrond van de Noordelijke Manderheide aangelegd volgens Amerikaans model. De cirkelvorm zou de meest

economische akkervorm zijn: spiraalvormig bewerken maakt steeds weer omkeren aan het einde van de akker overbodig. Topografisch zijn deze twee cirkels met de Duitse grens als raaklijn opvallende structuren. Toch heeft deze ronde akkervorm geen navolging gekregen. Vermoedelijk zijn die twee cirkels bij Mander de enige in ons land. Voldoende reden om ze alleen daarom al te behouden en te bewerken als een historisch stukje erfgoed. De aanwezigheid van de kleine parelmoervlinder als Rode Lijst-soort komt daarbij als tweede zwaarwegend argument. Maar de natuurbeherende instantie had andere plannen. In haar natuurbeleidsvisie moesten de cirkels weer worden omgevormd tot 'oorspronkelijke' heide. Een landschapsarchitect bedacht een kunstzinnig natuurontwikkelingsplan, waarbij de cirkelvorm weliswaar behouden zou blijven, extra geaccentueerd door geometrisch aan te leggen wandel-

Kleine parelmoervlinder, gefotografeerd op de Noordelijke Manderheide, 17 augustus 1996.

paden naar het iets op te hogen middelpunt. Graan moest wijken voor heide waardoor de populatie van de kleine parelmoervlinder geheid zou verdwijnen...

Een brief aan de directie en een pleidooi in Vara's Vroege Vogels mochten niet baten. Zijn de door gaans fraai uitgevoerde rode lijsten, herstel- en beschermingsplannen dan alleen maar bedoeld voor de boekenkast?

De toplaag van de akkers is inmiddels afgegraven. Jeneverbesstruiken, aangeleverd door een tuincentrum, geometrisch aangeplant. De heide laat overigens nog verstek gaan.

Misschien kunnen er in het kader van bovengenoemd natuurontwikkelingsplan in dit gebied plantenbakken worden geplaatst, cirkelvormig opgesteld langs de randen. Een tuincentrum wil er vast wel jaarrond viooltjes in plaatsen. ■

tekst:
Hans Smeenk